

Elävä filosofia ja filosofisen viestinnän keinot

9.1.2019 Turun yliopisto

HAND OUT

Filosofisesta praktiikasta ja sen toimintamuodoista

FM, filosofi Heikki Vuorila

Vuorila(at)gmail.com

040 570 2693

Esisokraattinen aika

Esisokraattisella kaudella (alkaen noin 600 eKr.) vaikutti ajattelijoita, joita kutsuttiin luonnonfilosoifeiksi. He pohtivat erityisesti maailmankaikkeuden fyysistä rakennetta ja luonnontoimintaa hallitsevia säännönmukaisuuksia. Demokritoksen (400-luvun jälkipuoliskolla) teos "Pieni maailmanjärjestys" sisältää atomiteorian mikrokosmisia yksityiskohtia.

Kreikan klassinen kausi

Sokrates (470-399) ei kirjoittanut itse mitään vaan kävi keskusteluja ihmisten kanssa. Sokrates on Platonin dialogien keskushahmo, jonka tehtävänä on Platonin omien näkemysten muotoilu. "Tunne itsesi" on muinaiskreikkalainen aforismi, joka oli kirjoitettu Apollonin temppelin etupihalla Delfoissa. Platonin dialogeissa lausuma "tunne itsesi" on muodossa "Se, joka käskää meitä tuntemaan itsemme, käskää siis meitä tuntemaan sieluamme" (Alkibiades 130e).

Filosofia elämäntapana

Ranskalainen filosofi Pierre Hadot (1922-2010) ajattelee filosofian olleen antiikissa elämäntapa, mutta vuosien saatossa filosofian merkitys elämäntapana on hävinnyt. Hadot käsittelee aihetta kirjassaan "What is Ancient Philosophy?"

Israelilais-amerikkalainen Ran Lahav ajattelee filosofian olevan filosofin itsensä kontemplatiivinen prosessi. Muistamme antikin filosofit, jotka halusivat elää filosofisesti, mutta filosofisessa praktiikkaliikkeessä emme ole koskaan yrittäneet seurata heidän esimerkkiään. (Ran Lahav, *Philosophical Practice as Contemplative Philosophy*, 2006)

Filosofinen praktiikka

Lahav näkee, että modernissa filosofisessa praktiikassa on kolme tärkeää vaihetta. Ensimmäinen oli vuonna 1992, kun hän aloitti filosofisen neuvonnan (counselling) yhteistyön hollantilaisten ja saksalaisten kanssa. Toinen oli, kun vuonna 1994 pidettiin ensimmäinen kansainvälinen filosofisen praktiikan konferenssi Kanadassa. Lahav ja Lou Marinoff organisoivat tämä. Teemana oli *philosophical counselling*. Kolmas oli vuonna 1999, kun Marinoffin artikkeli "Plato, Not Prozac" ilmestyi. Artikkelissa Marinoff korostaa filosofian merkitystä ihmiselle mielialalääkkeiden (Prozac) sijaan. Nämä askeleet Lahav mainitsee esitelmässään/artikkelissaan "Philosophical Practice – Quo Vadis" järjestyksessä 20:ssä filosofisen praktiikan kansainvälisessä konferenssissa (2014).

Filosofisen praktiikan toimintamuodot

Filosofisen praktiikan toimintamuotoja on ainakin viisi (5).

- (1) Sokrattinen dialogi alkoi saksalainen Leonard Nelsonin (1882-1927) esitelmästä artikkelista "Die sokratische Methode" (englanniksi "The Socratic Method") Göttingenin pedagogisessa yhdistyksessä 1922. Hänen oppilaansa Gustav Heckman vei sokraattista dialogia käytäntöön. Suomessa Antti S. Mattila piti ensimmäiset sokraattisen dialogin koulutukset 1990-2000 -luvun taitteessa
- (2) 1980-luvun alussa saksalainen Gerd Achenbach aloitti filosofin vastaanotot (counselling). Antti S. Mattila aloitti Suomessa filosofisten vastaanottojen toiminnan 2000-luvun alussa
- (3) 1992 ranskalainen Marc Sautet toi filosofian yliopistoista kahvilaan Pariisissa. Sebastian Slotte oli Helsingin filosofisten kahviloiden (Cafe Kafkassa) aloittaja 2000.

- (4) Filosofiaa lapsille (P4C) viitataan Matthew Lippmanin kehittämään filosofiaan lapsille – ohjelmaan. Esimerkiksi kirja "Thinking in Education" (1991), jossa pohditaan lasten ajattelutaitojen kehittämistä. Filory Suomessa
- (5) Business-filosofia liitetään muun muassa Peter Koestenbaumin "Leadership model", joka koostuu vertikaalisesta linjasta Etiikka & Rohkeus sekä horisontaalisesta linjasta Todellisuus & Visio (päämäärä). Näistä syntyy yksilön / yhteisön Suuruus.

Ran Lahav: Kolme vaihtoehtoista tapaa lähestyä filosofista elämäntapaa

- (1) Ongelmanratkaisulähestymistapa, jolla pyritään ratkaisemaan arkisia ongelmia: ihmissuhteita, uravalintoja, työpaineita, jne. Lahav nimittää tätä terapeutiseksi menetelmäksi, jossa hylätään filosofiset ideaalit. "Filosofiasta, joka kerran nähtiin yhteiskunnan kriitikkona, on tullut yhteiskunnan ja markkinatalouden edustaja. Saatamme ihmetellä, mitä on jäljellä filosofian perinteisistä ylevistä arvoista – viisauden ja itsetuntemuksen tavoittelusta itsessään arvokkaina päämäärinä. Ongelmanratkaisutapa ohittaa muinaisen oivalluksen siitä, että viisauden tavoittelu vaatii usein luopumista omasta mukavuudesta, turvallisuudesta, rikkauksista. Sen sijaan, että välittäisimme viisaudesta, tämä hyväksyy asiakkaan arvonsiitä, mikä on haluttavaa ja sovittaa filosofian markkinavoimien vaatimuksiin.
- (2) Maailmankatsomustulkinta, jolla Lahav tarkoittaa asiakkaan uskomusten – kuten myös filosofin itsensä uskomusten – sisällön ja perusteiden tutkimista. Käsitteiden selvittäminen on yksi tie. Maailmankatsomustulkinnan tavoitteena on itseymmärryksen syventäminen (asiakkaan ja filosofin). Tässä mielessä itsensä löytäminen, mutta mahdollisesti myös maailmankatsomuksen kriittinen arviointi on tärkeää
- (3) Filosofin oma kontemplatiivinen prosessi, joka johtanee viisauteen, viisauden tavoitteluun, viisauden rakastamiseen (philo-sophiaan). Tämä viimeinen (philo-sophia) on hävinnyt akateemisesta filosofiasta. Filosofisissa perinteissä on valtava määrä erilaisia viisauden malleja, jotka vain odottavat soveltamista tässä ja nyt. Me muistamme stoalaiset, epikurolaiset, uusplatonikot ja muut filosofit, jotka halusivat elää filosofisesti. Minusta on yllättävää, että me filosofiset praktikat praktiikkaliikkeessä emme ole koskaan yrittäneet Filoseurata heidän esimerkkiään. (Ran Lahav, Philosophical Practice as Contemplative Philosophy, 2006)

Linkkejä

- Ran Lahav <https://philopractice.org/web/the-meaning-of-life/itemlist/user/63-ran-lahav>
- Lou Marinoff <https://www.loumarinoff.com/>
- Amercian Philosophical Practioners Association <https://appa.edu/>
- Philo-Practice Agora <https://philopractice.org/web/>
- Filosofisen praktiikan koulutus / Kriittinen korkeakoulu <http://kriittinenkorkeakoulu.fi/kriittinen/koulutus/filosofian-praktiikan-koulutus/>
- Five Filosofisen praktiikan verkosto <http://filosofit.fi/FiPra/>
- Filory <https://filory.fi/>
- Interbaas <http://www.interbaas.fi/>
- FiloCafe Turku <http://koroinen.fi/filocafe/>
- <http://kriittinenkorkeakoulu.fi/kriittinen/koulutus/luentosarja-ludwig-wittgensteinin-kielifilosofiasta/> Wittgenstein-opintopiiri Kriittinen korkeakoulu kevät 2019